

H a z a i, G y ö r g y : *Kurze Einführung in das Studium der türkischen Sprache*, Budapest - Akadémiai Kiado - 1978. 190 s.

Türkiye Türkçesi, gerek Cumhuriyet devri Türkçesi ve gerekse geçen yaklaşık altı yüz yıllık Osmanlıca devrinde, hem bu şiveyi konuşanların, hem de elimizdeki dil malzemesi olarak kabûl edilen her türlü yazılı eserlerin sayısının çokluğu bakımından Türk dilinin lehçe ve şiveleri arasında en ön sırada yer almaktadır. Türkoloji çalışmaları için böylesine önemli olan Türkiye Türkçesi'nin türlü konuları üzerinde bugüne kadar yapılmış çalışmalar derli toplu (osmanlıca tabiri ile : ağyârını mâni, efrâdını câmî) olarak bir eser içinde ele alınmamıştı.

Türk dili bibliyografyası ile ilgili *Sovietico-Turcica*, *Turkologischer Anzeiger* gibi eski yeni çalışmaları ve bu alandaki bilgi, görgü ve yeteneği daima takdir edilen değerli türkolog sayın G. Hazai, «*Kurze Einführung in das Studium der türkischen Sprache*» adlı eseriyle, büyük bir eksikliğin giderilmesi için en önemli adımı atmıştır.

Eser beş ana bölüme ayrılmış olup bu bölümlerde ele alınan kısımlar özetle şöyledir :

1. Einleitung (=Giriş: 9-22) bölümünde Türkçe, Osmanlıca, Türkiye Türkçesi gibi terimler meselesi, Türkoloji araştırmalarının ilmî anlamda başlayıp gelişmesi, bibliyografik çalışmalar,

2. Die Geschichte der türkischen Sprache (=Türk dilinin tarihi: 23-75) bölümünde Türkçe = Osmanlıca ve Türkiye Türkçesi'nin yazılı kaynakları, Edebî Türkçenin gelişmesi, yapısındaki değişme, devrelere ayrılması, etimoloji çalışmaları, Türkçenin başka dillere etkisi,

3. Die Gegenwart der türkischen Sprache (=Türk Dilinin bugünkü durumu: 76-107) bölümünde Türkçenin grameri üzerindeki çalışmalar ve görüşler, fonetik, fonoloji, morfonoloji, morfoloji, sentaks, sözlük çalışmaları v.s. ile dil reformu;

4. Dialektologie (=Ağız çalışmaları: 108-125) bölümünde Anadolu ve Rumeli ağızları ve bunlarla ilgili yapılmış araştırmaların tarihçesi,

5. Bibliographischer Anhang (=Bibliografya ile ilgili ek: 126-190) bölümünde dergilerin kısaltması ve Türkiye Türkçesi ile ilgili belli başlı yayınların uzun bir listesi yer almaktadır.

Eserin en göze çarpan özelliği Türkçenin türlü meseleleri üzerinde

yayınlanmış binlerce kitap, makale v.s. arasından en önemlilerini ayıklayıp çıkarması ve bunları ince bir dikkat ve tam bir ölçü içinde az, fakat öz bir ifade ile değerlendirmeye tabi tutmuş olmasıdır. G. Hazai sahanın her yönünü inceliklerine varıncaya kadar tanınmasına rağmen, varmak istediği amaca giden yolu, hiç bir zaman, teferruat arasında yitirmemiştir.

1.-4. Bölümler (1-125) arasında geçen kişi ve konu adlarının bir indeksi verilseydi kitabın kullanılması daha da pratikleştirilmiş olurdu.

«*Kurze Einführung in das Studium der türkischen Sprache*» türko-loji çalışması yapan herkesin el-kitabı olarak kullanabileceği nitelikte hazırlanmış örnek bir eserdir. Türkoloji âlemine böyle bir eseri kazandırdığı için değerli meslektaşımız G. Hazai'ye teşekkür eder, yeni çalışmalarını bekleriz.

Nuri Yüce